

ЗАСТРАХОВАНЕТО В БЪЛГАРИЯ – ИКОНОМИЧЕСКИ ОТПЕЧАТЪК И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД РАЗВИТИЕТО

РЕЗЮМЕ на аналитичния доклад

Аналитичният доклад „Застраховането в България – икономически отпечатък и предизвикателства пред развитието“ е изготвен от Института за пазарна икономика (ИПИ) за Асоциацията на българските застрахователи (АБЗ). Той представлява независимо изследване, чиято цел е да се очертае съвкупният икономическия „отпечатък“ на дейностите по застраховането върху вътрешното търсене в националното стопанство, както и да се изследва степента на използване на застрахователните механизми за осигуряване на пълноценна икономическа и социална защита на индивидите и бизнеса. С изследването се прави преглед на българския застрахователен сектор, ролята и мястото му в икономиката през последните години, разглежда се влиянието на държавата и нейните регулации по отношение на застрахователната дейност и се представят преките и косвените ефекти на сектора върху икономиката на България. Чрез сравнения с пазарите на други европейски държави, с фокус върху тези, които са близки в социално-икономическо отношение, се дава възможност българският застрахователен сектор да се постави перспектива и да се посочат възможностите за развитие.

Представената чрез доклада широка и обективна картина на българския застрахователен пазар създава солидна основа за генериране и обосновка на идеи по отношение на разнообразни социални, икономически, демографски или други публични политики, така че неизползваният потенциал на застраховането да се насочи в обществена полза.

I. Застрахователният сектор в България се развива възходящо, но все още остава на по-ниски нива от други европейски пазари, което очертава границите на нереализирания потенциал на нашия пазар.

1. Българският застрахователен пазар като цяло нараства с темпа на икономическо развитие на страната. Делът на общия премиен приход в БВП, изразен чрез коефициента „застрахователното проникване“, се движи в границите от 2 до 2,4% през годините. Сравнението със средното за Европа ниво от 7,4% очертава бъдещия потенциал за развитие на българския пазар.

Делът на **застрахователното проникване** у нас е близък до този на Полша, Гърция, Унгария, Словакия и значително над този на Естония, Латвия и Румъния. Повечето източноевропейски държави обаче са далеч от проникването на тези на запад, през 2020 г. 10% от БВП надхвърля единствено застрахователният пазар на Дания, както и този на Люксембург. Сред най-големите европейски икономики пък с най-голямо проникване е италианският пазар, с 9,6% от БВП, а в Германия делът е по-скромен – 6,6% от БВП.

В по-голямата част от периода от 2007 до 2021 г. коефициентът на застрахователното проникване, е в границите от 2 до 2,4% от БВП, като през 2008 г. достига малко под 2,5%. Единствено през 2011 и 2012 г. се отчита спад на проникването до нива под 2% в резултат на глобалната финансова криза от 2008-2009 г. и последиците от нея, проявили се в значителен спад на заетостта, рязко оттегляне на чуждите инвестиции и стагнация на банковото кредитиране. В структурно отношение в началото и края на периода се наблюдават сходни съотношения на общото и животозастраховане, докато в периода на неблагоприятна икономическа динамика след 2009 г. видимо проникването при животозастраховането спада по-осезаемо. През последните три години нивото на проникване в общото застраховане е устойчиво около 2%, което показва, че приходите нарастват успоредно с общата експанзия на стопанската активност.

Застрахователната плътност в България също е сравнително ниска, като единствено в Румъния средните премиенни приходи на човек от населението са по-малко. След 2007 г. коефициентът на застрахователната плътност отбелязва малко по-бърз темп на нарастване. Средното съотношение на brutните премии и населението в България нараства от 199 лева през 2007 г. до 476 лева през 2021 г., или общо 2,39 пъти. Глобалната финансова криза прекъсва тенденцията на значителни ръстове до 2008 г., като в периода 2009-2012 г. плътността леко намалява и едва през 2013 г. е достигната стойността от предкризисната 2008 г. Застрахователната плътност има различна динамика от тази на средната работна заплата в страната и се влияе от икономическия цикъл, докато възнагражденията нарастват през целия средносрочен период. Трябва да се отчита, че това е номинален индикатор, който не отчита ефекта на инфлацията. Част от промяната се обяснява със сериозния спад на населението за периода.

Ниската плътност на застраховането обаче е характерна за повечето нови страни членки на ЕС, както и за Гърция. И тук най-високи са стойностите в северните държави – Дания, Швеция, Финландия, като сред страните с най-висока плътност се нарежда Нидерландия. Разликата в нивото на доходите не е единственото обяснение на огромното изоставане в застрахователната плътност. Така например, в страните с най-висока плътност, равнището на БВП на човек от населението през 2020 г. в номинално изражение е от 4,8 до 6,2 пъти по-високо от това в България, докато при плътността разликата е от 15 до близо 20 пъти.

2. Динамиката на премиенните приходи през последното десетилетие е неравномерна, като се отчита колеблив растеж през първата половина на периода и ускоряване през втората. Средногодишният

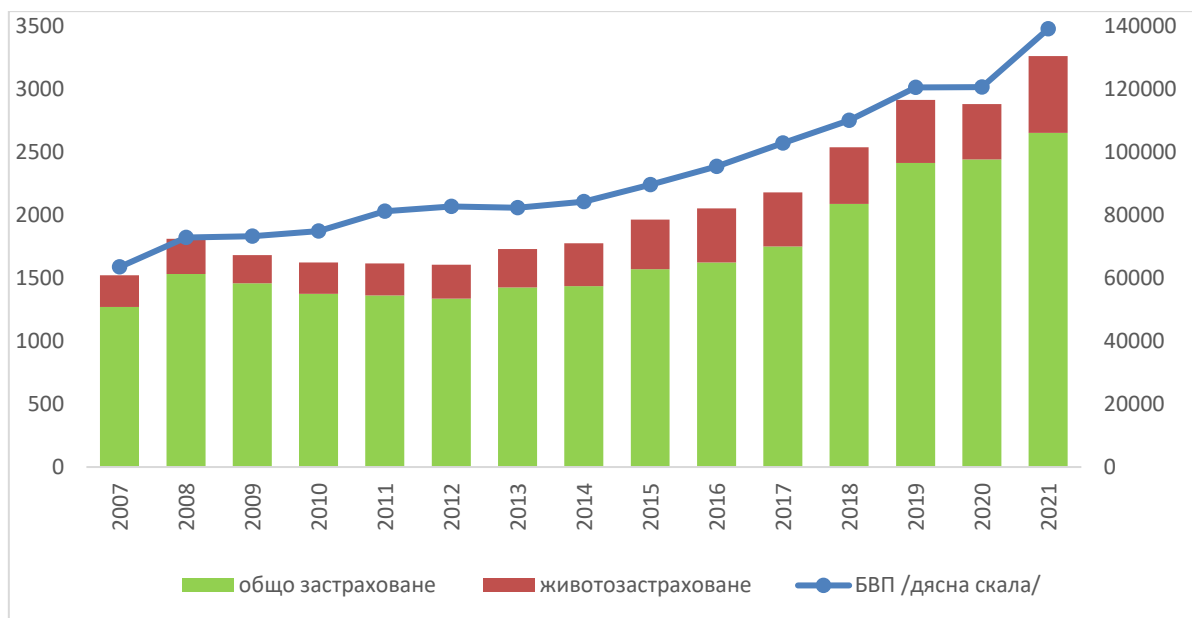
АСОЦИАЦИЯ НА БЪЛГАРСКИТЕ ЗАСТРАХОВАТЕЛИ

ръст на brutните премиини приходи в общото застраховане е 7,3%. България отчетливо се различава от другите европейски страни по отношение на структурата на премииния приход – у нас доминиращ дял от 71% през 2021 г. имат автомобилните застраховки.

През 2011 г. brutните премиини приходи на застраховането в България доближават 1,6 млрд. лева, като за десет години нарастват малко повече от двойно до 3,26 млрд. лева, или увеличение от 102%. В животозастраховането увеличението е с малко по-висок темп – общо 2,4 пъти за периода, или 9,2% средногодишно, докато в общото застраховане премиите нарастват 1,96 пъти, или средногодишно със 7% годишно. През 2021 г. приходите в животозастраховане нарастват с 37,6%. В структурно отношение делът на премиите по животозастраховане нараства от 15,8% до 18,7% между 2011 и 2021 година.

По отношение на структурата на премииния приход България отчетливо се различава от другите европейски страни. Значителен дял – близо 71% през 2021 г. - от премиините приходи са по автомобилни застраховки. Имущественото застраховане, извън автомобилното и общата гражданска отговорност, генерира едва 13,8% от премииния приход. В страните с най-развито имуществено застраховане неговият дял доближава 50% от общите приходи, като средното за Европа, по данни на Insurance Europe, е около 36,5%.

Графика 1. Номинален БВП и брутен премиен приход в застраховането, млн. лв., 2007-2021 г.

Източник: НСИ, Комисия за финансов надзор

II. Застрахователният сектор в България има съществен принос за икономическото и обществено развитие. Застрахователите не само осигуряват финансова сигурност и спокойствие на домакинствата и бизнеса, те са и жизненоважен източник на дългосрочен капитал, осигуряващ стабилност на финансовите пазари и на икономиката като цяло. Дейностите, свързани със застраховането, имат отчетлив икономически отпечатък върху доходите на заетите и дейността на свързаните отрасли и услуги.

3. Стопанските въздействия от застраховането най-директно могат да се илюстрират чрез размера на изплатените обезщетения. Те позволяват запазване на нивото на потребление или бързо заместване на дълготрайни активи или друго имущество. В общия случай може да се приеме, че изплатените обезщетения се превръщат в ефективно пазарно търсене на стоки и услуги, за текущо потребление или инвестиции.

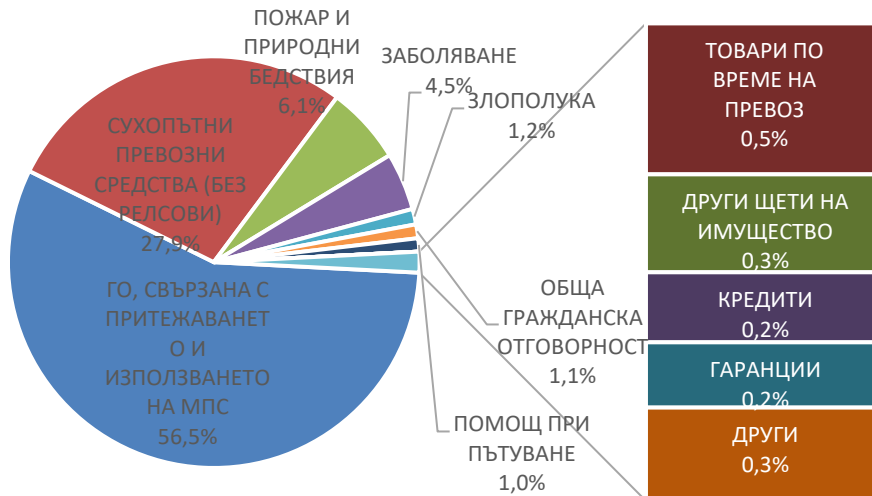
Динамиката на изплатените обезщетения в голяма степен следва нарастването на брутните премийни приходи. В периода от 2008 г. до 2021 г. общият размер на плащанията се увеличава от 688 млн. лева до 1 297 млн. лева. Нарастването на годишната сума на обезщетенията е със 79% при общото застраховане и 151% в животозастраховането. Спад на годишните плащания има само през 2010 и 2011 г., като той е минимален (под 5% общо за двете години). До 2014 г. обезщетенията растат по-бързо и достигат общо 1,2% от БВП. Трябва да отчетем и неравномерната динамика на щетимостта, която е следствие от проявлението на непредвидими събития през годините; това е още по-силно валидно с оглед на значителния дял на автомобилното застраховане на българския пазар. В годините от 2015 до 2021 г. общият размер на обезщетенията следва измененията на общата икономическа активност, като съотношението устойчиво се задържа около 1% от БВП. За сравнение, в много от страните от Източна Европа той е между 1,2% и 1,8%, в по-развитите страни от Западна Европа е между 3% и 6%, а в скандинавските страни надхвърля 8%; безспорен лидер е Нидерландия с обезщетения, равняващи се на 10,2% от БВП. *България е сред страните с най-нисък дял на изплатените обезщетения, относимо към размера на икономиката, което очертава ниската роля на застраховането в процеса на възстановяване на загубите.*

При общото застраховане, което е изплатило 81,8% от всички обезщетения през 2021 г. ясно се вижда доминиращата роля на автомобилното застраховане. Плащанията по застраховки гражданска отговорност за МПС и за сухопътни превозни средства без релсови достигат близо 896 млн. лева за годината, което надхвърля 84% от всички обезщетения в общото застраховане и 69% от общия размер на застрахователните обезщетения през годината. Обезщетенията, свързани с пожар и природни бедствия доближават 65 млн. лева, или 5% от общия размер в сектора. Плащанията, свързани със заболяване, достигат 48 млн. лева, или 3,7% от всички платени обезщетения, като заедно със сходните продукти, предлагани в животозастраховането, достигат близо 84 млн. лева или 6,5% от общите.

АСОЦИАЦИЯ НА БЪЛГАРСКИТЕ ЗАСТРАХОВАТЕЛИ

Графика 2. Изплатени обезщетения по вид в общо застраховане през 2021 г., дял в %

Източник: Комисия за финансов надзор

Отчитайки значителната роля на автомобилното застраховане на българския пазар, логично и най-голям икономически ефект при изплащане на обезщетенията ще има в дейностите по ремонт на автомобили, както и при вноса на резервни част и продажбите на автомобили, както нови, така и употребявани. Застраховките, свързани със заболяване, генерират плащания към здравните заведения, основно медико-диагностични центрове и болници, както и продажбите на фармацевтични изделия. Общият доход на домакинствата, насочван към поддържане на потреблението на разнообразни стоки и услуги е най-вече подкрепян от плащанията по застраховки живот. Имуществените застраховки извън автомобилното застраховане в най-голяма степен финансират разходи по строителство и ремонти, както и за покупки на разнообразно оборудване и стоки с дълготрайна употреба, правейки възможно заместването на увредените или погиналите вещи.

4. *Застрахователите са значим институционален инвеститор, те управляват и насочват натрупаните спестявания, осигуряващи ресурс за частния и публичния сектор. Макроикономическото значение на инвестициите на застрахователите се измерва в относително устойчиво съотношение между 3,5% и 4% от БВП средно за последните десет години.*

Общият размер на активите в застраховането, включително на компаниите със седалище в чужбина, които извършват дейност в България, нараства от 4,8 млрд. в края на 2011 г. до 10,1 млрд. лева в края на 2021 г. Делът им в разглежданата агрегация на финансовите активи на домакинствата се увеличава от 7,4% до 8,2% за десетилетието. Депозитите на домакинствата в търговските банки продължават да имат доминираща роля, но относителният им дял чувствително спада от над 77% през 2011 г. до 69% през 2021 г. За разглеждания период активите на българските застрахователи извършващи животозастраховане,

АСОЦИАЦИЯ НА БЪЛГАРСКИТЕ ЗАСТРАХОВАТЕЛИ

нарастват 2,5 пъти, но свиват относителния си дял в общите активи на бранша от 35% до 33%, докато активите в общото нарастват близо 2,76 пъти.

Инвестициите на застрахователите представляват над 51% от общите им активи. Делът на животозастрахователните компании се задържа относително постоянен през периода след 2008 г. в границите 42-44%. Най-голям дял към края на 2021 г. имат ценните книжа, издадени или гарантирани от държавата – 51,9%. Инвестициите в акции представляват 15%, а в други дългови ценни книжа – 11,9%. Наблюдава се почти успореден процес на свиване на дела на банковите депозити и разширяване на дела на притежаваните държавни ценни книжа. Депозитите представляват над 39% от инвестициите през 2008 г. и едва 3,5% в края на 2021 г., докато държавните ценни книжа увеличават дела си от 19,4% до 51,9%, или с близо 1,8 млрд. лева.

Над 2,1 млрд. лева са инвестициите на българските застрахователи в държавни облигации. Към края на 2021 г. ти притежават български дългови книжа, емитирани на международните пазари за 502 млн. лева и още 887 млн. лева в ДЦК, емитирани на вътрешния пазар. Това означава, че около 66% от техните инвестиции са в български дълг. От гледна точка на българската държава, застрахователите са финансирани 10,4% от емисиите на вътрешния пазар и 2,8% от емисиите облигации на международните капиталови пазари.

Графика 3. Активи на българските застрахователи към края на 2011-2021, % от БВП

Източник: Комисия за финансов надзор

АСОЦИАЦИЯ НА БЪЛГАРСКИТЕ ЗАСТРАХОВАТЕЛИ

Макроикономическото значение на инвестициите на застрахователите се измерва в относително устойчиво съотношение между 3,5% и 4% от БВП средно за последните десет години. Инвестициите в акции нараства от 0,2% до 0,6% от БВП за десетилетието, в държавни ценни книжа – от 1,3% до 2,3% от БВП, за сметка на значителния спад на вложенията в банкови депозити от 0,9% до 0,1% от БВП през 2021 г. Инвестициите в сгради запазват относителния си дял от около 7,5%, като към края на 2021 г. са на стойност 305 млн. лева.

5. Един от значимите ефекти от дейността на застрахователните дружества върху държавния бюджет може да се проследи чрез събраните от сектора данъци. Приходите от двата основни данъка – корпоративния данък и данъка върху застрахователните премии – се увеличават в периода 2011-2021 г.

Корпоративният данък е по-променливият от двата, като той следва в по-голяма степен икономическия цикъл. През 2019 г. приходите от корпоративен данък върху застрахователните дружества расте с близо 45% до 71 млн. лв. Данъкът върху застрахователните премии расте стабилно след 2013 година, като достига до близо 47 млн. лв. през 2020 г. Само през 2019 г. данъкът се увеличава с над 19%. Публичните приходи от данъци върху дейността на застрахователните дружества са относително ниски спрямо общите приходи от данъци на държавата, но те са пряко свързани с обхвата на застрахователния сектор, фирмите, които оперират на пазара и резултатите от тяхната дейност.

*б. Осъществяването на застрахователна дейност само по себе си оставя своеобразен „отпечатък“ върху всички свързани и поддържащи стопански дейности. **Съвкупният ефект от осъществяването на дейността на застрахователите в България се измерва в създадено допълнително търсене от над 1,1 млрд. лева.***

Общото вътрешно търсене в националната икономика, което се генерира в резултат от дейността на застраховането, включва както преките им разходи по осъществяване на дейността, към които за междинно потребление, към които трябва да се добавят допълнителните непреки въздействия по веригата на стойността, създадени през дейността на доставчици и партньори, както и потреблението на наетите в бранша лица. Използвайки модел за оценка на непреките ефекти, базиран на междутрасловите връзки и различните разходните мултипликатори в българската икономиката, съвкупният ефект от осъществяването на дейността на застрахователите в България се измерва в създадено допълнително търсене от над 1,1 млрд. лева.

Общата стойност на разглежданите разходи, свързани със застрахователната дейност, надхвърля 951 млн. лева през 2021 г., след ръст от над 9,4% спрямо предходната година. Близо 89% от тях са осъществени в общото застраховане. В структурно отношение, 73% са извършените аквизиционни разходи, като общо за застраховането те достигат 696 млн. лева след ръст от 11,2% спрямо 2020 г.

Административните разходи достигат 256,3 млн. лева, като годишното увеличение е по-скромно – 4,1%. Прегледът на отчетите на дружествата сочи, че общите разходи за персонала възлизат на около 55% от административните разходи, или над 140 млн. лева. Разнообразните използвани външни услуги заемат дял в разходите от още около 37%, или около 95 млн. лева, а за инвестиции и поддръжка на сгради и офиси – около 8%.

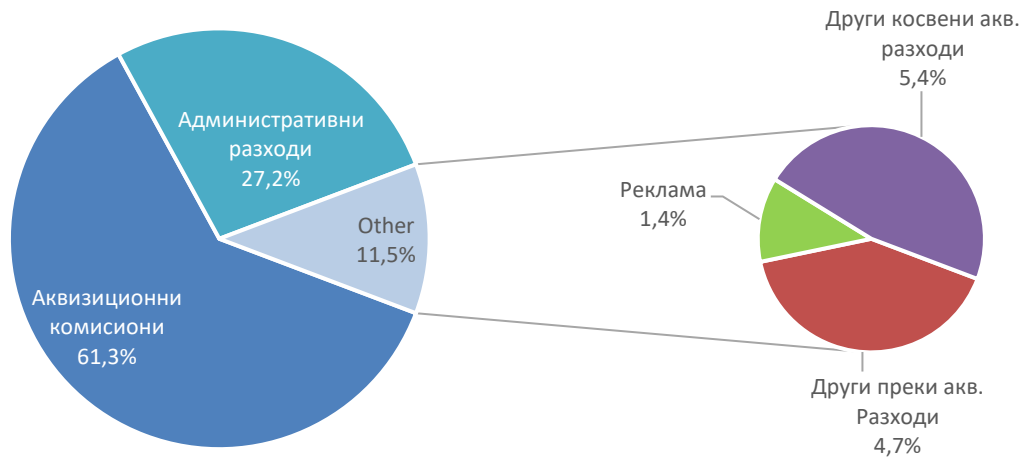

Асоциация на Българските Застрахователи

Аквизиционните комисиони поддържат дейността на застрахователните посредници. По данни от Комисията за финансов надзор, приходите на застрахователните брокери достигат 306 млн. лева, като останалите 275 млн. лева са средства, насочени към агентите.

В обобщение, разходите, насочени към възнаграждения на заетите в цялата верига на стойността в застраховането, включително в застрахователните посредници достигат 440 млн. лв. през 2021 г. Общият размер на изплатените разходи за използваните външни услуги от разнообразни доставчици от различни стопански отрасли е около 330 млн. лева през 2021 г. Капиталови разходи за дейността, наеми на офиси и текуща издръжка са оценени на между 80 и 90 млн. лева за 2021 г.

Графика 4 Структура на разходите, свързани със застраховането, 2021 г.

Източник: Комисия за финансов надзор

7. Приносът на застрахователния сектор се изразява и чрез отделянето на средства за подобряване безопасността на движение, подкрепа за земеделските стопани и специфични дейности, изразяващи корпоративната социална отговорност на застрахователните компании.

Гаранционният фонд, в който застрахователите заделят средства от всяка продадена полица по някои видове застраховки, извършва разходи за превенция на ПТП и подобряване на състоянието на безопасността на движението по пътищата. Всяка година тези средства са до 5% от приходите на фонда за незастраховани МПС. Например, през 2020 г. от фонда са предоставени средства за превантивни дейности на МВР на стойност 1,7 млн. лв. за закупуване и доставка на техническо оборудване за дейности за пътен контрол на дирекция „Пътна полиция“.

Друга форма на задължително участие на застрахователните компании в икономическия живот са задължителните отчисления, които се правят в полза на селскостопанските производители. 4% от премиения приход по застраховки на земеделски култури, животни, машини, сгради, съоръжения и други ежегодно се заделят от застрахователните дружества за финансиране на Държавен фонд „Земеделие“.

Застрахователните компании (ЗК) допринасят за социалното, икономическо и екологично устойчиво развитие и чрез различни мерки в областта на корпоративната социална отговорност (КСО).

III. Застраховането изпълнява важна роля в социалната и икономическа защита в страната, но застрахователният инструментариум не се използва пълноценно в полза на обществото.

8. Размерът на дела на обезщетенията към БВП, както и самата структура на изплатените обезщетения очертават значимия и неизползван потенциал за осигуряване на пълноценна застрахователна защита.

Фактът, че делът на обезщетенията във всички видове застраховане към БВП се движи около 1%, нарежда България сред страните с най-нисък дял на изплатените обезщетения, относимо към размера на икономиката. Това показва, че ролята на застраховането в процеса на възстановяване на загубите от различни неблагоприятни явления е сравнително слаба. Самата структура, както на премиения приход, така и на изплатените обезщетения, очертава силна доминация на автомобилното застраховане, основно по линия на задължителното застраховане, и съответно незначително застрахователно покритие по останалите линии на бизнес.

Сравнително niskият принос, измерен през размера на обезщетенията, отнесени към мащаба на икономиката, както и структурата на пазара, показват, че механизмите на трансфер на риска се използват непълноценно и в резултат цената на възстановяването от неблагоприятни събития практически се носи от държавния бюджет, бизнеса и домакинствата.

9. Задължителното застраховане е механизъм, с който, чрез посредничеството на застрахователите, се създават форми и начини на социална защита, които иначе държавата трябва да осигурява по други начини, примерно чрез бюджета. Въпреки че в България съществуват множество нормативни изисквания за сключване на задължителни застраховки, този инструментариум като цяло не носи възможните за обществото ползи.

Основната цел на законодателя по отношение на задължителното застраховане е да създаде определено ниво на сигурност за потребителите на услуги или за специалистите, работещи в определени сектори, че ще им бъдат изплатени обезщетения при възникнали рискови събития. В България се въведени задължения за сключване на застраховка за определени професионални категории, за служители на държавни и общински структури, за имущество или собственост и др. Разнообразни нормативни документи, засягащи различни професии и дейности, поставят задължения за извършване на разход за застраховки от страна на работодателя, ограничават отговорността на лицата.

Но очакваните позитивни ефекти от задължителните застраховки биват ограничавани от редица фактори и обстоятелства, сред които:

АСОЦИАЦИЯ НА БЪЛГАРСКИТЕ ЗАСТРАХОВАТЕЛИ

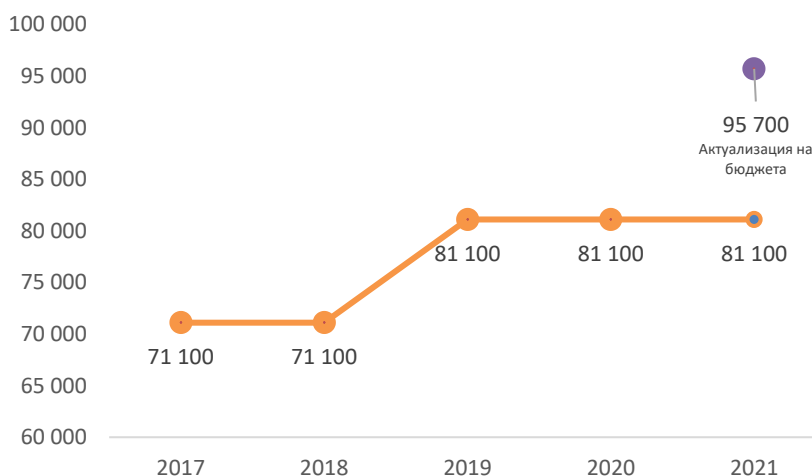
- Задължението за извършване на разход върху всички лица, които отговарят на определено условия (например упражняват дадена професия), се поставя често, без отчитане на различията в поведението и индивидуалния риск.
- Част от изискванията включват ограничения на отговорността, което цели да намали разхода за застрахованото лице за премии, но по този начин се намалява и размерът на изплащаните от застрахователя обезщетения, например лимитите по застраховките за лица, упражняващи медицинската професия.
- Липсата на контрол върху сключването на част от застраховките ги прави по-скоро „пожелателен“ инструмент, например застраховките на общинско имущество.
- Задължителните застраховки рядко водят до формиране на застрахователна култура в населението и не са свързани с увеличаване на застрахователното покритие за други рискове.

Все пак, като позитивен пример за ефективно прилагане на механизма на задължителното застраховане може да се даде със застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите. Това е единствената задължителна застраховка в България, за чието сключване има постоянен ефективен контрол. По данни на КФН за 2021 г. по нея са изплатени 590,3 млн. лв. обезщетения на фона на 1,15 млрд. лв. брутен премиен приход и 1,8 млрд. лв. общи технически резерви. Тази застраховка е пример постигането на желани от държавата резултати - висок обхват на покритието по тази застраховка, който се движи окол 97% - чрез силна намеса на държавата на застрахователния пазар, съчетана с висока степен на контрол върху изпълнението.

10. *Неизползваният потенциал на застраховането в България и негативните последици от това могат да се представят чрез преглед на **разходите, които държавата прави за възстановяване на щети от различни събития, природни бедствия, аварии, включително неотложни разходи, но и разходи за превенция и защита. Последиците са по-високи разходи за бюджета и оскъпяване на застраховките за тези, които искат да носят отговорност за имуществото си и да се застраховат.***

Най-напред всяко министерство и ведомство отговаря за планирането на средства в собствения бюджет, необходими за изпълнение на възложените дейности по защитата при бедствия.

Графика 5. Резерв, планиран за непредвидени и неотложни разходи в държавния бюджет за периода 2017 – 2021 г., хил. лв.

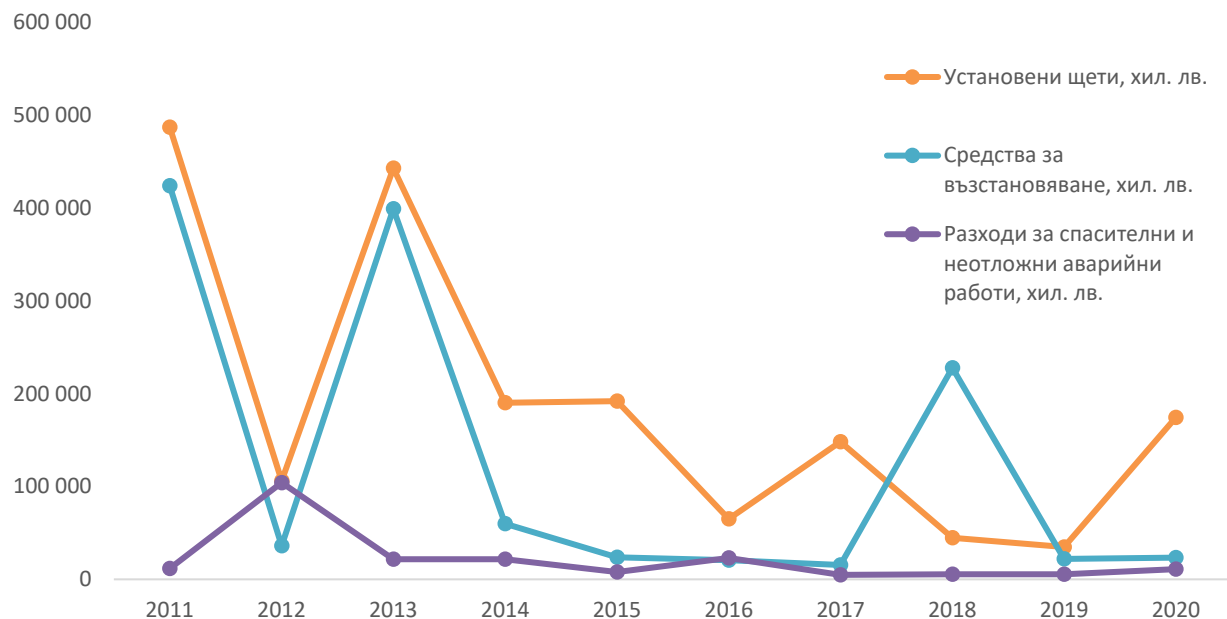

АСОЦИАЦИЯ НА БЪЛГАРСКИТЕ ЗАСТРАХОВАТЕЛИ

Източник: Закон за държавния бюджет на България за съответната година

За сметка на този резерв министерствата всяка година извършват разходи за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия, като за последните три години (2019 – 2021 г.) те са в размер на между 13 и 38 млн. лв. Основните дейности по превенция през периода са свързани със закупуване на противорадови ракети, превантивно неутрализиране на боеприпаси и почистване на реки и речни участъци. Разходите за последващи действия са много по-разнообразни – най-честите са свързани с ремонт на сгради (покриви, огради), аварийно обезопасяване на скални откоси, аварийна подмяна на кабели и други съоръжения, проводимост на речни легла и др. По отделни общини също регулярно се извършват разходи от този тип. Неотложните разходи често се извършват за ремонти на съоръжения държавна (общинска) собственост, които не са застраховани, независимо че има изисквания за застраховки на държавно и общинско имущество.

Графика 6. Стойност на щетите и направените разходи за възстановяване от кризисни събития за периода 2011-2020 г.

Източник: НСИ

Данните на НСИ за кризисните събития, както и за щетите и разходите за възстановяване, показват няколко неща. Застраховането на имущество в България е по-скоро изключение, отколкото правило. Ниският размер на застрахователните обезщетения и значително по-високият размер на средствата за покриване на щети от държавата показва, че **населението няма практика да застрахова имуществото си срещу риск и при рисково събитие се търси обезщетение от държавата или общината**. Публичният сектор също сравнително рядко застрахова активите и собствеността си. **Същевременно ниското ниво на застраховане прави застраховките по-скъпи и за отговорните собственици, които имат желание да застраховат имуществото си, но ги възпират по-високите разходи за премии**. Подаването на сигнали в обществото, че държавата винаги ще застане зад пострадалия и ще му съдейства за възстановяване на загубите всъщност създава лоши практики и не подкрепя изграждането на култура, в която индивидът да носи отговорност за действията си.

Асоциация на Българските Застрахователи

Ако към разходите за възстановяване на държавата и общините добавим и преките и косвени загуби, които са реализирали незастрахованите домакинства и бизнеса, ще се окаже, че на практика липсва ясна картина за общия размер на реалните загуби, които обществото понася от липсата на застраховане. Всичко това има отражение върху качеството на живот и ограничава възможностите за социален напредък.

IV. Бъдещото развитие на застрахователния сектор се открива в капацитета на сектора да отговори на обществените предизвикателства и да осигури по-добро взаимодействие с държавата за подкрепа на стратегията за растеж на България

Възможностите за разширяване на обхвата на застраховането, разгледани в изследването, са свързани с изменението на климата, здравеопазването, застаряването на населението и пенсионната система, както и дигитализацията. При тях се наблюдава нереализиран капацитет за използване на застрахователни инструменти, които ще подобрят защитата срещу рисковете и в крайна сметка – общественото благосъстояние.

На централно ниво държавата планира резерв от около 80 млн. лв. годишно, като в него са включени дейности както по отстраняване на последици, така и за превенция на бедствени събития. Това означава, че възможностите на бюджета да се намесва и да покрива разходи при възникнали рискови събития са ограничени и не бива да се разчита на тях. При липса на застраховане рисковете от щетите се понасят основно от собствениците на имотите и имуществото (публичните и частните собственици).

Липсва целенасочена държавна политика за сектора. Намесата на държавата на застрахователния пазар – чрез финансиране на щети от чисто застрахователни събития е малка по размер и децентрализирана, но създава негативни стимули към ограничаване на застрахователното покритие и намаляване на проникването на пазара. В отделни сектори се наблюдава липса на застрахователна активност поради очаквания за намеса от страна на държавата за ограничаване на щетите и финансиране на загубите. Това са непривични функции за държавата и те следва да бъдат ограничени.

Разходите на сектор „Държавно управление“ за застраховане са много ниски. Държавата почти не застрахова своите физически активи – дали поради липса на ресурс или поради липса на контрол по спазване на регулациите. Съответно и приходите на държавата от обезщетения са относително ниски.

Всяка година оценените от общините щети от рискови събития, възникнали на тяхната територия, са в размер между 30 и 400 млн. лв. Средствата за възстановяване от тези щети са близо до размера на щетите само в отделни години. Голяма част от средствата за възстановяване са с източник държавния или общинските бюджети и много малко с източник застрахователни обезщетения.

Тези заключения ни дават основание да твърдим, че трансферирането на част от рисковете от публичния върху застрахователния сектор може да бъде успешна стратегия за осигуряване на икономическа и социална защита в бъдеще за България.